

Rapport fra forprosjekt «Baseline-sild»

12. november 2012

Organisering:

Det ble opprettet en styringsgruppe for forprosjektet. Denne besto av:

- Kristin Lien, medlem, Norges Sjømatråd
- Kjetil Sperre, medlem, Brødrene Sperre
- Brian Takeda, medlem, Norway Pelagic
- Jarle Hansen, medlem, Norges Sildesalgslag
- Julia Anthonisen, medlem, Athena Seafood.
- Lars Lovund, FHF, observatør

Det ble gjennomført to møter i gruppen; 13. mars og 4. mai 2012. Møtene var fulltallige, unntatt det andre møtet da Julia Anthonisen måtte melde avbud.

De som deltok i arbeidet var:

- Eirik Mikkelsen, prosjektansvarlig og møteleder
- Øystein Myrland, forsker
- Dag Eivind Opstad, prosjektleder
- Sindre Myhr, forsker
- Tom Sebulonsen, analytiker
- Kristin Lien, analytiker

Referat fra møtene, prosjektbeskrivelsen samt kopi av presentasjonene og notat til møtene følger vedlagt.

Hovedelementer og konklusjoner fra drøftinger i styringsgruppen:

1. Innretning på prosjektet: I forprosjektbeskrivelsen er det tatt utgangspunkt i det pågående arbeidet med Baseline-torsk. Det ble tidlig konkludert med at innretningen må rettes mye mer mot sluttmarkedet. Oppgaven er å få ut mer informasjon langs hele verdikjeden, om det som skjer i markedet og gjøre markedet transparent for de norske aktørene; gi norsk pelagisk industri konkurransefortrinn gjennom mer systematisk informasjonsinnhenting og analyser.

Konklusjon: Denne merknaden er bygd inn i prosjektbeskrivelsen til hovedprosjektet.

2. Informasjonslekkasje: Det ble påpekt at andre nasjoner er dels mye dyktigere til å hente inn data/informasjon og bruke den aktivt. Styringsgruppen var opptatt av lekkasje av informasjon som norske aktører har; hvordan sikre at data hentet inn for norsk næring kun forblir blant norske aktører. En måte kan være at data/informasjon formidles gjennom informasjonssystemet til Sjømatrådet. Men dette fjerner ikke den mest åpenbare kilden til lekkasje; norske aktører som gir fra seg informasjon til utenlandske kunder/-samarbeidspartnere for kortsiktige gevinster.

Konklusjon: Lekkasje av informasjon til aktører utenfor norsk næring er en utfordring som det ikke finnes en åpenbar god løsning på.

3. Inntektsfordelingen sjø/land: Forholdet mellom fangstleddet og industrien ble viet en del oppmerksomhet i drøftingene. Inntjeningen i industrien er for svak. Som det ble uttrykt; «Om vi får tilgang til informasjon, og derved en fordel, så går gevinsten til fangstleddet»

Konklusjon: Det ligger utenfor prosjektets mulighetsrom å kunne påvirke hvordan økt inntjening til industrien vil/kan påvirke fremtidig prissetting på råvaren (kjøp av fisk fra fangstleddet).

4. Informasjonsbehov: Det er et åpenbart behov for bedre kunnskap om hva som skjer hos våre viktigste konkurrenter, samt overvåke våre viktigste markeder. Det er også behov for mer kunnskap om hva som påvirker etterspørselen, herunder substitusjon med andre råvarer.

Konklusjon: Styringsgruppen ga positiv omtale til arbeidsmetodikken og den teknologiske plattformen som er presentert; «Denne måten å arbeide på er veldig interessant. Det er dette vi prøver på hver dag...».

5. Kost/nytte: Det ble gitt til kjenne flere ulike syn på nytteverdien av et hovedprosjekt:
 - Mer data fra råvarehandel bør ikke prioriteres. Ikke det vi er mest opptatt av; vi ønsker ikke å dele informasjon. Heller bruke ressursene til å utvikle andre/nye produkter/markedskanaler med utgangspunkt i sild og pelagisk råstoff sine fantastiske kvaliteter.
 - Metodikken og tenkemåten som ligger bak er veldig spennende. Vi bør for all del ikke slippe tak i dette arbeidet. Men kanskje næringen ikke er moden for den enda?
 - Skal man gå for et prosjekt som dette, ville det være feil å satse så sterkt som det er foreslått fra prosjektledelsen. Kanskje et nedskalert prosjekt er veien å gå: f.eks. satse på et marked?
6. Etter at styringsgruppen hadde sitt avsluttende møte 04.05.12, har medlemmene Brian Takeda og Julia Anthonisen, i notatet «Baseline Sild Project; A Realignment» av 19.09.12 fremmet et forslag som innledningsvis beskrives som følger:

“In 2011, the FHF financed a pre-project to assess the benefits of implementing “Baseline Sild” presented by Capia and NORUT. Though the steering committee recognized the potential Capia had to offer, the proposals brought forth could not be taken further due to the ongoing conflict of

interest between the fleet and industry. Both Capia and the steering committee were therefore challenged to re-assess how Capia's potential could be leveraged to create tangible value. During the summer, members of the steering committee and Capia brainstormed and developed a realigned version of Baseline Sild that tackles a real challenge that the industry faces today".

Konklusjon:

Styringsgruppen gir ikke sin tilslutning til at hovedprosjektet kjøres slik det ble foreslått til møtet 4. mai. Brian Takede har presisert: «Norway Pelagic vil ikke støtte dette prosjektet videre innenfor FHF sitt rammeverk, heller ikke i Sjømatrådet eller andre enheter som opererer med Norway Pelagic sine midler»

Konklusjon fra prosjektansvarlig/prosjektleder:

1. Prosjektledelsen har utviklet en beskrivelse av et nedskalert hovedprosjekt for sild.
2. Medlemmene Takeda og Anthonisen har fremmet forslag til et alternativ prosjekt. Forslaget legges ved denne rapporten

Finansiering

Prosjektansvarlig og prosjektleder, samt Øystein Myrland har gjennomført møter med Innovasjon Norge og Norges Sjømatråd

Innovasjon Norge:

Vi hadde møte med Innovasjon Norge (IN), Troms-kontoret, 3. mai hvor vi la frem en skisse til et hovedprosjekt. IN stilte seg positiv til en søknad slik den ble beskrevet, men de kunne selvsagt ikke forplikte seg på noen måte på dette stadiet.

De mente det mest hensiktsmessige vil være å legge prosjektet til Norut med Capia som underleverandør og Sjømatrådet som samarbeidspartner. IN mente det også bør være en ambisjon at dette arbeidet kvalifiserer til finansiering fra Norges Forskningsråd.

IN avventer søknad/prosjektforslag.

Norges Sjømatråd:

Møtet ble avholdt 7. mai. På bakgrunn av konklusjonene i møte 4. mai i styringsgruppen, besluttet Sjømatrådet å ikke fremme dette prosjektet som egen sak til møte 25. mai i bransjegruppen.

Administrasjonen i Sjømatrådet ønsker å ta i bruk arbeidsmetodikken som Capia har utviklet for å styrke sine muligheter til å hente inn, analysere og formidle data og informasjon til nytte for pelagisk næring. Sjømatrådet avventer endelig konklusjon fra FHF sin behandling av rapporten fra forprosjektet.

Norges Sildesalgslag:

Jarle Hansen, Norges Sildesalgslag, har vært medlem i styringsgruppen for forprosjektet og vil avvente drøfting av en evt. finansiell medvirkning fra Norges Sildesalgslag inntil det foreligger en endelig prosjektskisse.

Revidert plan for hovedprosjekt – Baseline sild - skisse:

Det samles inn data om markedet for sild i Russland sporadisk gjennom ulike forskningsprosjekter, og mer regulært av Sjømatrådet på enkelte felter, jf. «Beskrivelse av datakilder, rapporter, artikler etc. innen sildesektoren» utarbeidet av Norut v/Myhr og Capia v/Sebulonsen.

Bred og kontinuerlig innsamling av data forekommer ikke. Norge er en viktig leverandør av sild til det russiske markedet, men markedsandelen har vært fallende de siste år, og det er også en reversering av den tidligere trenden med mer sildefilet og mindre hel sild (Markedsrapport fra Sjømatrådet). Det er behov for mer kunnskap om markedet i Russland for at norsk sildenæring skal kunne styrke sin posisjon der.

Capia og Norut foreslår opprettelse av et automatisk system for innsamling, forvaltning, presentasjon og analyse av kvantitative data relevant for å forstå utviklingen for norsk sildeeksport til det russiske markedet i fortid, nåtid og framtid. Det vil utgjøre et beslutningsgrunnlag for markedsarbeid i Russland, for produkttilpasning, og for strategiske valg blant norske aktører.

Prosjektet vil innebære en teknologisk/teknisk del, med oppretting og tilrettelegging av systemet for data-håndtering. Videre vil det innebære en kvantitativ orientert forskningsdel hvor statistiske sammenhenger mellom dataseriene etableres og brukes som utgangspunkt for analyser.

I tillegg til den åpenbare kvantitative delen av dette vil også kvalitativt orientert forskning inngå. Det vil være for to hovedformål. Det ene er kvalitative undersøkelser for å bestemme hvilke kvantitative data man bør (starte med å) samle inn. Det andre hovedformålet er innsamling av kvalitative data som supplerer kvantitative data.

Noen tema for innsamling av kvalitative data:

- Substitutter for sild i det russiske markedet.
- Konsumentenes preferanser for og syn på sild generelt og norsk sild spesielt.
- Strategiske og taktiske vurderinger russiske importører, produsenter og detaljister har knyttet til sild.

I budsjettforslaget nedenfor har vi skalert ned prosjektet til i hovedsak gjelde det russiske markedet:

Periode: 2013 til 1. juni 2014	2 013	2 014	Sum
Bygging av informasjonsplattform	933 333	466 667	1 400 000
Forskning/analyse	980 000	490 000	1 470 000
Stringers	166 667	83 333	250 000
Brukertilpasning plattform	420 000	210 000	630 000
Styringsgruppe/prosjektledelse	233 333	116 667	350 000
Sum	2 735 346	1 368 681	4 100 000

Bygging av informasjonsplattform:

Plattformen bygges på det arbeidet som er gjort for torsk. Capia har allerede inne en del kilder som vil være relevant for sild, bl.a. handelsdata for en rekke land. Mye av arbeidet vil bestå i programmering for automatisk innhenting og organisering av data. Det legges til rette for at plattformen kan utvides til andre markeder/datakilder på et senere tidspunkt.

Erfaringer fra arbeidet med torsk har vist at det finnes en rekke kilder som ikke er allment kjent, eller som er lett tilgjengelige data for industrien, slik som prisdata fra supermarkeder.

Stringers

Opprinnelig en betegnelse brukt om freelance-journalister. For å søke opp nye kilder til data/informasjon, foreslås at vi bruker en uavhengig(e) person(er)/aktør(er) i markedet med å bistå oss i å kartlegge og hente inn data. Samtidig brukes vedkommende til å rapportere inn informasjon og hendelser som kan ha betydning for vår forståelse av hva som skjer (kvalitativ informasjon).

Forskning/analyse

Rapporten «Beskrivelse av datakilder, rapporter, artikler etc. innen sildesektoren» viser at det er gjort lite markedsforskning på sild, se også vedlegg. Prioritering av innsatsen her må avstemmes mot Sjømatrådets planer og investeringer.

Dette prosjektet vil fremskaffe bedre data og gjøre de lettere tilgjengelig for forskere. Vi vet at en viktig motivasjonsfaktor for forsknings-miljøene til å øke sin innsats, er enkel tilgang til data. På hvitfisk er det under utvikling et samarbeid mellom Universitetene i Stavanger, Tromsø og Ås med sikte på å utvikle tyngre prosjekter på hvitfisk med basis i de data som er gjort tilgjengelig gjennom Baseline-torsk prosjektet. Slike prosjekter følges gjerne opp med etablering av doktorgradsarbeid tematisk konsentrert på hvitfisk. I vår er den første nærings-PhD kommet på plass. Vedkommende skal de neste fire årene arbeide med å gjøre analyser av tilbud og etterspørselsutviklingen for torsk. Vi forventer at opprettelse av en Baseline Sild informasjonsplattform vil gi lignende effekt for forskning på sild/pelagisk sektor.

Drift – plattform:

Det må etableres sikre måter å distribuere data/informasjon og gjøre tilpasninger for brukerne; næringsaktører og forskere. Det vil bli arbeidet løpende med å avdekke og rette opp feilkilder.

Oppsummering og konklusjon:

I møte i styringsgruppen for forprosjektet 4. mai 2012 ble det fattet følgende konklusjoner:

1. Bedre tilgang til informasjon kan gi fordeler til norsk industri,
 - a. Men hvordan unngå lekkasjer?
 - b. Hvordan sikre at landindustrien får del i gevinsten?
2. Arbeidsmetodikken som er skissert er veldig spennende, men ut fra en kost/nytte vurdering gir ikke styringsgruppen sin tilslutning til at prosjektet kjøres videre.

Svaret på utfordringene i pkt. 1 ovenfor ligger utenfor prosjektets rammer.

Det fremmes to forslag:

1. Forslag til hovedprosjekt:

I møte 4. mai fikk styringsgruppen forelagt seg en skisse til et prosjekt med en samlet kostnadsramme på ca 10 mill. kroner. Dette prosjektet stilte styringsgruppen seg negativ til, dels på grunn av omfanget (kost/nytte) og fordi innretningen på prosjektet ikke gir et tilfredsstillende svar på de spørsmål som er stilt i pkt. 1 ovenfor.

I forslag til hovedprosjekt har vi forsøkt å svare på pkt. 2. Vi foreslår derfor å skalere ned prosjektet til å fokusere på Russland. I tillegg vil det inngå handelsdata fra de viktigste markedene i Asia, Europa og Amerika. Samlet kostnad for prosjektet er 4,1 millioner kroner med en varighet fra 1. januar 2013 til mai 2014.

Dersom FHF beslutter å gå for et slikt nedskalert prosjekt, vil vi evt. utarbeide en detaljert beskrivelse av hovedprosjektet som vil danne grunnlag for videre dialog med samarbeidspartnere og finansieringskilder, slik som Innovasjon Norge, Norges Sjømatråd og Norges Sildesalgslag.

2. Forslag til alternativt prosjekt

I vedlagt skisse utarbeidet av Brian Takeda og Julia Anthonisen, «Baseline Sild Project; A Realignment» av 19.09.12, er det fremmet forslag til et alternativt prosjekt.

Dersom FHF ønsker å gjennomføre et slikt prosjekt tilrår vi at det først gjennomføres et forprosjekt av Norut og Capia for å klarlegge forutsetningene for et hovedprosjekt

Tromsø 22. november 2012

Eirik Mikkelsen
Prosjektansvarlig
Norut

Dag Eivind Opstad
prosjektleder
Capia AS

Vedlegg: Litteratur sildemarked Russland

Resultater fra markedsundersøkelser for sild og makrell i Russland. Pelagisk kvalitet – fra hav til fat: Delrapport II fra markedsarbeidet (2005).

Margareth Kjerstad, Kari Lisbeth Fjørtoft, Brynjolfur Eyjolfsson
Møreforskning 2005

Kvalitetskrav for norske pelagiske produkter i Russland, Polen, Tyskland og Japan. Delrapport V fra markedsarbeidet i prosjektet: ”Pelagisk kvalitet - fra hav til fat”

Brynjolfur Eyjolfsson, Margareth Kjerstad og Kari Lisbeth Fjørtoft
Møreforskning 2006

Russisk hjemmekonsum av sild (sept. 2011)

Kristin Lien og Jan Eirik Johnsen
EFF

Pelagiske fremtidsbilder (2008)

Audun Iversen, Nofima
Nofima-rapport 1/2008, februar 2008
Rapport fra prosjektet Marine fremtidsbilder.

Utviklingen i etterspørselsstrukturen i det russiske sildemarkedet: Resultatrapport (2008)

Prosjektleder er Ragnar Tveterås

<http://www.forskningsradet.no/servlet/Satellite?c=Prosjekt&cid=1193731614442&pagename=ForskningsradetNorsk/Hovedsidemal&p=1181730334233>

Markedsrapport sild og lodde, Russland juni 2011

Kristin Lien, Jan Eirik Johnsen, EFF, Christen A. Mordal, CA Mordal consulting
Markedsrapport fra Sjømatrådet

Distribusjonssystemene for pelagisk fisk i Murmansk og St. Petersburg (2004)

Inger Marethe Egeland, markedsstipendiat i Moskva

Rapport 12/2004, Fiskeriforskning

<http://www.fiskerifond.no/files/projects/attach/433063distribusjonrusslandpelagisk.pdf>

Food Consumption Changes in Russia: An Analysis of Regional Demand for Herring Products

Manuskript til publikasjon i «Food economics»

Manuskript-ID: FOODEC-2011-0004.R1

Competitors for Norwegian herring in Russia (2006)

Ekaterina Tribiloustova og Kristin Lien

EFF/Sjømatrådet

Distribusjonssystemet for pelagisk fisk i Nizhny Novgorod, Samara og Krasnodar (2005)

Inger Marethe Egeland, markedsstipendiat i Moskva

Rapport 1/2005, Fiskeriforskning

<http://www.fiskerifond.no/files/projects/attach/263031novgorod.pdf>

Russian consumers' food habits: Results from a qualitative study in Moscow (2006)

Pirjo Honkanen og Gøril Voldnes

Fiskeriforskning, Rapport 27/2006

<http://www.nofima.no/publikasjon/30E275080AE38600C1257233003B7CC9>

The Russian Seafood Revolution: Shifting Consumption Towards Aquaculture Products (2009)

Trude Berg Andersen, Kristin Lien, Ragnar Tveterås, Sigbjørn Tveterås

Aquaculture Economics & Management 13:191-212, 2009

<http://dx.doi.org/10.1080/13657300903083767>

Produkt- og markedstilpasning av pelagisk fisk i det russiske markedet: Fase 1 (2005)

Frode Nilssen

Fiskeriforskning, Rapport 7/2005

<http://www.nofima.no/publikasjon/BA4B848846168C1BC1256FD40040F2A6>